

1363–2013 : 650 Jahre Tirol mit Österreich. Herausgegeben von Christoph Haidacher und Mark Mersiowsky. Innsbruck: Universitätsverlag Wagner, 2015, 335 strani.

Leta 2013 je minilo šeststopeneset let od prihoda Tirolske pod habsburško žezlo. Dogodek iz 1363, ki je imel dolgo in dinamično predzgodovino in je predstavljal največji teritorialno-politični uspeh mladega in nadvse ambicioznega vojvode Rudolfa IV., je odločilno zaznamoval zgodovino Tirolske do današnjega dne, vključno z njeno razdelitvijo po prvi svetovni vojni. Z največjo verjetnostjo je mogoče reči, da bi brez njene integracije v gospostveno območje Habsburžanov, tedaj ene od treh najmočnejših dinastij poznosrednjeveškega rimsko-nemškega cesarstva, iz katerega je v nadaljevanju zrasla ena od petih velikih sil evropskega novega veka, zgodovina Tirolske potekala drugače, kot je: habsburška moč je mali, a strateško izjemno pomembni deželi med nemškim severom in italijanskim jugom stoletja dolgo nudila zaščito in oporo ter ohranjala njeno celovitost, ki jo je bilo tudi konec s koncem habsburškega cesarstva.

Jubilejno leto je bilo, kot je to običajno, primerna priložnost za zgodovinsko oziroma zgodovinopisno refleksijo takratnega dogajanja. Teh je do sedaj seveda bilo že kar nekaj, saj gre za tako rekoč klasično poglavje iz tirolske in širše srednjeevropske zgodovine 14. stoletja, kateremu je v historiografskem kontekstu še vedno aktualne znanstvene temelje postavil Alfons Huber ob petstoti obletnici z monografijami o Margareti Maultasch, Rudolfu IV. in združitvi Tirolske z Avstrijo. Ob šeststopeneseti obletnici so se zgodovinarji dogodkov iz leta 1363 spomnili z znanstvenim simpozijem, ki je maja 2013 potekal na univerzi v Innsbrucku. Njegovi rezultati so bili objavljeni dve leti kasneje v posebni monografski publikaciji, ki jo je izdala tamkajšnja univerzitetna založba Wagner. Ob tem bo pozoren bralec opazil, da govori knjiga v svojem naslovu o šeststopenesetih letih povezave Tirolske z Avstrijo in ne o šeststopeneseti obletnici prihoda Tirolske pod Habsburžane. Na takšen način je bila iz jubileja – na pa na srečo tudi iz vsebine knjige same – izločena Tirolska južno od Brennerja, ki je prišla po prvi svetovni vojni pod Italijo in ni z Avstrijo povezana že skorajda stoletje.

Po besedah izdajateljev knjige, Christopha Haidacherja in Marka Mersiowskyega, so simpozij in na njem predstavljeni referati zasledovali več ciljev, ki so vsaj deloma prišli do izraza šele z njihovo objavo na enem mestu. Tako je široka raztresenost referentov, ki so prišli iz italijanske in avstrijske Tirolske, Dunaja,

Tübingena in Stuttgarta poskrbela, da so bili takratni dogodki opazovani iz različnih zornih kotov, med katerimi je zlasti pomembna izventirolska, lahko bi rekli tudi tuja perspektiva. To je obenem omogočalo postaviti »usodno leto 1363« v širši kontekst, katerega pomemben del je tudi primerjalni kontekst. Novi poudarki so prišli do izraza tudi ob obravnavi glavne akterke takratnega dogajanja, tirolske deželne kneginje Margarete Tirolske (Maultasch), v kateri se reflektira ena od usmeritev sodobnega zgodovinopisja, ki je postalo senzibilno za žensko zgodovino.

Vsega skupaj je tako v knjigi zbranih šestnajst prispevkov, ki se med seboj še kar dobro tematsko zaokrožujejo, čeprav se le nekateri med njimi tudi vsebinsko dopolnjujejo. Na tem mestu jih seveda nima smisla povzemati, niti ni to namen takšnega prikaza. Zainteresirani bralec jih bo moral tako ali tako sam prebrati in si sam ustvariti mnenje o njih. Za lažjo orientacijo želim zato na tem mestu navesti le o čem so pisali posamezni avtorji in avtorice. Mark Mersiowsky je v uvodnem članku obravnaval pot in s tem politiko, ki je 1363 pripeljala do prihoda Tirolske k Avstriji. Julija Hörman-Thurn und Taxis je v svojem prispevku s podnaslovom moč in nemoč neke kneginje, obravnavala Margareto Maultasch s poudarkom na njeni vlogi in položaju pri prehodu Tirolske na Habsburžane 1363. O Margereti je v primerjalnem kontekstu z madžarsko kraljico in njeno sorodnico Agnes († 1364) pisala tudi Ellen Widder. Christian Lackner je predstavil ne tako enostaven in predvsem dolgotrajen proces integracije Tirolske v gospostveno območje Habsburžanov. Gustav Pfeifer je svoj prispevek namenil vlogi tirolskega deželnega plemstva v dogodkih 1363. Gertraud Zeindl je tematizirala vlogo Rudolfa IV. kot podpornika mesta Innsbruck, medtem ko je Claudia Feller na podlagi računskih knjig oz. obračunov predstavila nekatere pomembne etape v življenju poznosrednjeveškega tirolskega plemstva, kot so bile rojstvo, poroka in smrt. Christoph Haidacher na primeru razmerja med Tirolsko in Habsburžani tematizira vprašanje centra in periferije. Franz-Hainz v. Hye se na podlagi »Spomenika osvoboditvi« v Innsbrucku sprašuje o odnosu do spomenikov. Sodobnozgodovinsko je orientiran tudi prispevek Wendelin Weingarten, ki piše o tem, kaj je ostalo od samostojnosti Tirolske, medtem ko obravnava Andreas Oberhoferer recepcijo dogodkov iz 1363 in njihov (ne)pomen za tirolsko identiteto. Christina Antenhofer in Andreas Zajic obravnavata iz kulturnozgodovinskega in paleografskega zornega kota tako imenovano poročno kupo Margarete Maultasch. (Zavajujočim) Upodobitvam Margarete Maultasch, ki so dobile sčasoma groteskne poteze odvratne ženske, je namenjen prispevek Magdalene Hörmann-Weingartner. Zbornik zaključuje Leo Andergassen s prispevkom o kulturnem transferju med Avstrijo in Tirolsko v poznem srednjem veku.

Knjiga, ki prinaša za objavo prirejene referate simpozija o šeststopenjdeset letni povezavi Tirolske z Avstrijo in katerim so bila dodana še tri besedila (Hye, Zajic, Zeindl) je zanimivo in koristno branje tudi za slovenske medievaliste, saj so bile povezave, ki jih je imel slovenski prostor s Tirolsko v poznem srednjem veku številne in večplastne.